

DIN CULISELE UNEI FRUMOASE PRIETENII – SFÂNTUL LIVIU GALACTION MUNTEANU ȘI PĂRINTELE FLOREA MUREȘANU

BEHIND THE SCENES OF A BEAUTIFUL FRIENDSHIP
– SAINT LIVIU GALACTION MUNTEANU AND
FATHER FLOREA MUREȘANU

Protos. Dr. Maxim Morariu*

Abstract. Important personalities of the Romanian Orthodox Theology in Transylvania during the interwar period, Saint Liviu Galaction Munteanu, recently canonized and Fr. Florea Mureșanu, were also two victims of the Communist regime. Both of them died in Aiud prison after facing different tortures. We have tried there to bring into attention an important aspect of their life and activity, namely their friendship, whose most important moment is related with the refuse of each one of them to testify against the other. Based on notes offered by Fr. Ioan Bunea who was also imprisoned by Communists, but also on other sources we tried to offer to the reader a glimpse of the image of their friendship and

* Academia Oamenilor de Știință din România, filiala New York, Centrul Teologic, Cultural, Catehetic și de Formare Duhovnicească „Sfântul Maxim Mărturisitorul” al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, Montreal.

to invite them to meditate on aspects like virtue and respect for principles.

Keywords: prison, Communism, persecution, testimony, faith.

INTRODUCERE

Institutul Teologic Ortodox de la Cluj, devenit pentru o vreme, în perioada interbelică, academie teologică, și-a dat prinosul de sânge în perioada comunistă. Trei dintre profesorii săi, respectiv părintele Liviu Galaction Munteanu (1898-1959), părintele Florea Mureșanu (1907-1961) și părintele Alexandru Filipașcu (1902-1951),¹ au decedat în închisoare, în vreme ce părintele Ioan Bunea (1906-1990)² a fost și el încarcerat. Calitatea academică a dascălilor

1 Pentru detalii cu privire la martiriul lor, a se vedea și: Maxim (Iuliu-Marius), Morariu, „Profesori ai Institutului Teologic Ortodox din Cluj, mărturisitori ai lui Hristos în temnițele comuniste”, în Casian Rușeț (coord.), *Simpozionul internațional „Jertfă și mărturisire”: Oravița, 24-25 aprilie 2017*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Editura Presa Universitară Clujeană, Caransebeș, Cluj-Napoca, 2017, p. 593-621. Pentru informații cu privire la părintele Filipașcu, a se vedea și: George Enache, „O moarte pentru o glumă”, în *Ziarul Lumina*, 23. 06. 2011, disponibil la adresa: <http://ziarulumina.ro/o-moarte-pentru-o-gluma-8874.html>, accesat 11. 01. 2017; Vasile Manea, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Ediția a III-a, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 111; Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, Ediția a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 180; Alexandru Moraru, „Momente din istoria învățământului teologic universitar ortodox din Cluj-Napoca (1924-1952; 1990-2010)”, în *Studia Universitatis Babeș Bolyai – Theologia Orthodoxa*, anul LV (2010), nr. 2, p. 61-63; Idem, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj-Napoca*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, pp. 19-20; Ștefan Ștefănescu (coord.), *Enciclopedia istoriografiei românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, pp. 142-143; Dumitru Borda, *Petrova. Studii, articole și documente de istorie locală*, Editura „Țara Maramureșului”, Petrova, 2015, pp. 26-40; <http://www.biblioteca-represiunii.ro/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/F/F%202002.%20Fiacescu%20-%20Floteanu/Filipascu%20Alexandru/P1380776.JPG>, accesat în 12. 01. 2017; Ioan Vasile Leb, „Catedra de „Istorie Bisericească” 1824-1952, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Theologia Orthodoxa*, anul LIII (2008), nr. 1, p. 30. 7 <http://www.biblioteca-represiunii.ro/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/F/F%202002.%20Fiacescu%20-%20Floteanu/Filipascu%20Alexandru/P1380776.JPG>, accesat în 12. 01. 2017.

2 Vezi: Ioan Bunea, *Memorial*, col. „Restauratio”, Editura Limes, Cluj, 2015; Idem, „Istoricul societăți”, în *Almanahul societății academice „Credința Ortodoxă” a studenților de la Academia Teologică Ortodoxă Română din Cluj 1924/25 – 1929/30*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1930, p. 10-24; Idem, „Șovinism sau degradaționism”, în *Almanahul societății academice „Credința Ortodoxă” a studenților de la Academia*

acestei instituții, dublată de caracterul neînfricat al celor mai mulți dintre ei a fost deja reliefată în paginile unor cercetări anterioare.³ Ba mai mult, părintele Liviu Galaction Munteanu a fost canonizat recent, context în care au fost publicate, ori aduse în atenție mărturiile prețioase cu privire la dânsul,⁴ în vreme ce, în ceea ce-l privește pe părintele Florea Mureșanu, regretatul părinte profesor Dorel Man de la Cluj a avut o contribuție aparte în restituirea imaginii și a moștenirii sale.⁵ Există, totuși, anumite aspecte care nu au fost,

Teologică Ortodoxă Română din Cluj 1924/25 – 1929/30, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1930, p. 61-65; Mircea ăcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 73; Iosif E. Naghiu, „Renașterea Ortodoxiei în Țara Năsăudului. Sfințirea Bisericii din Sângeorz”, în *Renașterea*, anul XV (1937), nr. 31-32, p. 1-2, pentru mai multe informații cu privire la viața și activitatea lui.

3 Vezi, de exemplu: Sebastian Stanca, *Episcopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului 1919–1929*, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, Cluj, 1930; ***, *Actele Sinodului Ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, ținut la Cluj în anul 1924*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1925; Liviu Galaction Muntean, „Istoricul înființării Institutului teologic, mai târziu Academia teologică ortodoxă română din Cluj”, în *Academia Teologică Ortodoxă Română, Cluj – Anuarul (1924–1930)*, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, Cluj, 1930, p. 9-25; Alexandru Moraru, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj (1924–1952)*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996; Daniel Mocanu, „Vasile Petrașcu. The Transylvanian religious music between stability and continuity”, în *Studia UBB Musica*, LXV (2020), nr. 1, p. 147-167; Daniel Mocanu, *Vasile Petrașcu, scrieri, documente, comentarii*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022; Iuliu-Marius Morariu, „Învățământul teologic universitar în Eparhia Clujului în perioada interbelică”, în *Acta Musei Porolissensis*, XXXIV (2012), p. 259-265; Alexandru Moraru, „Primii „licențiați” ai academiei teologice ortodoxe române din Cluj, dintre anii 1924-1936”, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Theologia Orthodoxa*, LII (2007), nr. 2, p. 45-51; Daniel Mocanu, „Vasile Petrașcu – reperele unui traiect intelectual”, în Vasile Stanciu, Cristian Sonea (eds.), *Icoană, mărturie creștină, totalitarism*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2017, p. 597-621.

4 Vezi, de exemplu: Arhiva de Istorie Orală a Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului din cadrul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței, interviul nr. 3588, realizat de către Iuliu-Marius Morariu, realizat în anul 2018; Vasile Stanciu, *Slujbele Sfântului preot mucenic Liviu-Galaction Munteanu (Vecernia, Utrenia și Acatistul) Compuse pe o singură voce după melodii tradiționale bisericești din Transilvania*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2025; Răzvan Perșa, „Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu. Nașterea, copilăria, pregătirea școlară și universitară”, în *Tabor*, XVIII (2024), nr. 10, p. 26-44; Laurențiu Lucaci, „Pr. Liviu Galaction Munteanu – dedicat mărturisitor al lui Hristos”, disponibil la: <https://radiorenasterea.ro/pr-liviu-galaction-munteanu-dedicat-marturisitor-al-lui-hristos/>, accesat 27. 02. 2025.

5 A se vedea: Florea Mureșanu, *Grai și suflet românesc*, ed. Dorel Man, col.

până în acest moment, suficient valorificate în cadrul cercetării de față. Asupra unuia dintre ele ne vom opri în paginile următoare, respectiv prietenia dintre Sfântul Liviu Galaction Munteanu și părintele Florea Mureșanu.

LIVIU GALACTION MUNTEANU ȘI FLOREA MUREȘANU – ASPECTE ALE UNEI PRIETENII APARTE

După cum am menționat deja, atât părintele recent canonizat, cât și părintele Florea au fost dascăli ai școlii teologice clujene interbelice. Cel dintâi a fost profesor de la începutul și până la desființarea ei abuzivă de către comuniști, în vreme ce, cel din urmă, a predat aici înspre finele perioadei de funcționare a ei.

Născut la Ciubanca, în județul interbelic Someș, unde va fi al doilea dintre cei patru frați, viitorul părinte profesor Florea Mureșanu va absolvi liceul la Dej, apoi, în anul 1930, Institutul teologic clujean. În paralel va studia și la Facultatea de litere a universității din urbe și se va remarca și prin activitatea în cadrul asociației studențești a acesteia.⁶ Între anii 1935 și 1938 va studia teologia la Cernăuți, apoi, ca bursier al fundației „Humboldt”, între 1938 și 1939, la Berlin.⁷ Doctoratul îl va susține abia în anul 1948 la Facultatea de Teologie din București, cu o teză dedicată *Cazaniei lui Varlaam*, publicată anterior, împreună cu alte studii dedicate subiectului.⁸ Se va căsători la data de 4 iulie a anului 1932 cu Eugenia Adam, învățătoare și publicist,⁹ împreună cu care vor

„Mărturisitori de după gratii”, vol. 1, Editura Arhiepiscopiei, Cluj-Napoca, 1997; Florea Mureșanu, *Chemare la sfințenie: mărturisiri & manuscrise editate și inedite*, ed. Dorel Man, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

6 Florea Mureșanu, „Cuvânt înainte,” în *Almanahul societății academice „Credința Ortodoxă” a studenților de la Academia Teologică Ortodoxă Română din Cluj 1924/25 – 1929/30*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1930, pp. 7-9; Idem, „Gestiunea bănească,” în *Almanahul societății academice „Credința Ortodoxă” a studenților de la Academia Teologică Ortodoxă Română din Cluj 1924/25 – 1929/30*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1930, pp. 38-41.

7 Alexandru Moraru, „Primii „licențiați” ai academiei teologice ortodoxe române din Cluj, dintre anii 1924-1936,” în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Theologia Orthodoxa*, anul LII (2007), nr. 2, p. 46.

8 Florea Mureșanu, *Cazania lui Varlaam (1643-1943) – prezentare în imagini*, E. R. A. N – editor Emil Hațieganu, Kolozsvár-Cluj, 1944; Idem, „Cazania lui Varlaam,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 6, p. 1-5; Idem, „Cazania lui Varlaam,” în *Calendarul creștinului de lege răsăriteană pe anul visect 1944*, nr. XXII, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Kolozsvár-Cluj, 1944, pp. 83-90.

9 Dorel Man, „Studiu introductiv,” în Florea Mureșanu, *Grai și suflet*

desfășura o activitate culturală prodigioasă. Un punct de referință al acesteia îl va constitui cenaclul literar. După reîntoarcerea Ardealului la Patria mamă, aici se va muta și locul cenaclului lui Victor Papilian. Cu privire la acesta, Mitropolitul Bartolomeu Anania își amintește următoarele:

„În 1946, după revenirea Ardealului la Patria-Mamă, locuința soților Mureșanu adăpostea cenaclul literar al lui Victor Papilian. În casa lor i-am cunoscut pe Ion Luca și Lucian Blaga.”¹⁰

Deși nu avem informații în acest sens, e de presupus că și fostul său profesor, părintele Liviu Galaction Munteanu a participat la o parte dintre ședințele acestui cenaclu, care reunea crema intelectualității clujene a vremii. Alături de activitatea sa de la catedră, cea de paroh și de mărturie frumoasă dată în închisoare, și acest aspect contribuie la definirea părintelui Florea drept o personalitate importantă a culturii și spiritualității românești¹¹.

Precum profesorul și apoi colegul său de catedră, părintele Liviu Galaction, părintele Florea se va dovedi un autor harnic și muncitor. Va publica deopotrivă volume, studii și articole, în *Calendarul*

românesc, ed. Dorel Man, col. „Mărturisitori de după gratii”, vol. 1, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997, p. 12; Idem, „Teologul și cărturarul martir, protopop Florea Mureșanu,” în *Anuarul Institutului Teologic universitar Ortodox din Cluj-Napoca (din 1992 – Facultatea de Teologie Ortodoxă)*, anul I (1990-1992), Editura Arhidiecezana, Cluj, 1998, p. 307.

10 Bartolomeu Anania, „Cuvânt înainte,” în Florea Mureșanu, *Grai și suflet românesc*, ed. Dorel Man, col. „Mărturisitori de după gratii”, vol. 1, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997, p. 3. Cf. Idem, *Rotonda ploilor aprinși*, Editura Florile Dalbe, București, 1995, p. 133 et passim.

11 Dânsul fiind, precum frumos îl descrie Înaltpreasfințitul Părinte Justinian al Maramureșului: „Cărturar de seamă, patriot desăvârșit, intelectual de primă mână, scriitor original și mai presus de toate, preot adevărat. Am avut binecuvântarea de la Dumnezeu să fiu confidentul lui. Să-i cunosc aspirațiile, după cum am cunoscut aspirațiile multor români din timpurile acelea, în care cei scăpați din infernul securității staliniste nu îndrăzneau să-și arate rănila nici la tata, nici la mama, nici la soție, nici la copii, ci veneau la starețul de la Rohia și în fața lui își descopereau rănila. Starețul îngrozit, le mângâia rănila, încerca să le aline și să le vindece cu balsamul rugăciunii, al spovedanei și al Sfintei Împărtășanii... Părintele Florea era un autentic patriot. El adeseori spunea creștinilor care se adunau în jurul său în serile liniștite în parohia Suci de Sus: „Noi nu am venit aici ca un scai, agățați de coada unui cal”. Nu era șovin, nu era un fanatic creștin pravoslavnic, ci era un autentic român drept credincios. Aceste virtuți, aceste calități creștinești, ne dau dreptul să-l numărăm și pe părintele Florea Mureșanu între martirii Bisericii Ortodoxe și eroii poporului român”. Justinian Chira, „O pagină de istorie”, în Florea Mureșanu, *Grai și suflet românesc*, ed. Dorel Man, col. „Mărturisitori de după gratii”, vol. 1, Editura Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997, p. 8-9.

Românesc al Episcopiei Clujului, *Revista Renașterea* a acesteia,¹² ori *Viața Ilustrată*, la a cărei înființare va contribui. Aici, atât el cât și Sfântul recent canonizat vor avea contribuții consistente, fapt ce vădește deopotrivă prietenia și buna lor colaborare.¹³

12 Precum: Florea Mureșanu, „Catedrala din Cluj,” în *Clujul românesc – Calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1934*, anul XII, Tiparul Tipografiei Eparhiale Ortodoxe Române, Cluj, 1933, p. 60-72; Idem, „Senzul moral al vieții – după Soloviev,” în *Clujul românesc – Calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1934*, anul XII, Tiparul Tipografiei Eparhiale Ortodoxe Române, Cluj, 1933, p. 74-82; Idem, „Începuturile creștinismului în Dacia,” în *Calendarul creștinului de lege răsăriteană pe anul visect 1944*, nr. XXII, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Koloszar-Cluj, 1944, p. 57-62;

13 Vezi: Florea Mureșanu, „Dr. Mircea Suci-Sibianu. GÂNDURI CREȘTINEȘTI. Vol. I. Sibiu 1937. Seria Didactică, Tip. Arhiepiscopiei. 111 pag. 40 Lei,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 1, p. 19; Idem, „Diacon Ioan Lăncrăjan. ÎNCERCĂRI DE REABILITARE A GÂNDIRII CREȘTINE MEDIEVALE. București. Tip. Cărților Bis. 1937, pag. 154. Lei 70,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 2, p. 21; Idem, „Preotul Ioan Broșu – Paroh-Prot. onor. în Brașov – Dârste. AMINTIRI din viața preoțească adunate și scoase la iveală după o păstorire de peste 50 de ani. Tip. „Astra” Brașov, 1936, pagini 118,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 4, p. 20; Idem, „N. Gr. Popescu Prahova. RAPORTURILE DINTRE STAT ȘI BISERICĂ. Chișinău, Tip. „Uniunii cler. ort. din Basarabia”. 1936, pag. 312, Lei 200, în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 8-9, p. 22; Idem, „† Thomas G. Massaryk,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 10, p. 9-10; Idem, „Coriolan Bărbat: JUSTIȚIA ARE CUVÂNTUL. Roman. Tip. Săteanului, Sibiu, 1937, p. 80, Lei 15,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 11, p. 22; Idem, „Cartagina de odinioară,” în *Viața Ilustrată*, anul V (1038), nr. 3, p. 9-10; Idem, „De la Dimitrie Cantemir la Sextil Pușcariu,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 8, p. 13-15; Idem, „Cronica literară,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 8, p. 19-21; Idem, „Steaua mântuirii,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 10, p. 14-15; Idem, „Din viața și din cuvintele Sfântului Eftem Sirul,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 10, p. 18-19; Idem, „Diacon Dr. Haralambie Coșocaru: „ESTE PRIMATUL LUI PETRU UN PRIVILEGIU DE DREPT DIVIN DUPĂ NOUL TESTAMENT?””. Tip. Arhiepiscopiei, Seria Teologică, Sibiu, 1940, LXXXII+434 pag. Lei 200,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 10, p. 22; Idem, „Sfântul Antonie cel Mare,” în *Viața Ilustrată*, anul VIII (1941), nr. 3, p. 18-21; Idem, „Preot Emil Nicolescu: DIN VIEȚILE SFINȚILOR VASILE CEL AMRE, GRIGORIE DE NAZIANZ ȘI IOAN GURĂ DE AUR. Biblioteca „Venii de lăuți lumină”, nr. 3, Editura Episcopiei ort. rom. Koloszar-Cluj. Pag. 31. Prețul 30 fileri,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 4, p. 28; Idem, „Relațiile bisericii ortodoxe române din Koloszar Cluj cu brașovenii,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 5, p. 20-22; Idem, „Un dar al Fuhrerului,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 8, p. 28; Idem, „Din pragul noului an școlar,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 8, p. 27; Idem, „CAZANIA DELA GOVORA (1642-1942),” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 8, p. 26-27; Idem, „Părintele Ion Schakhowsky - Așchii dintr-o cruce,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 1, p. 7-11; Idem, „Prot. Ion Goron – Scriitorul,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 2, p. 12-14; Idem, „Sfântul Macarie

Ulterior, când vremuri mai puțin fericite se vor abate asupra amândurora și părintele Florea, după o primă încarcerare va fi trimis la Suciul de Sus în Maramureș, iar părintele Liviu Galaction la Bistrița, vor ține legătura. Conform mărturiei fiicei, întors la Cluj, părintele Liviu i-ar fi promis fostului său student și coleg că, odată ce se va îngădui, îl va readuce în cetate.¹⁴

egipteanul,” în *Viața Ilustrată*, anul VIII (1941), nr. 2, p. 7-10; Idem, „Un eveniment religios și literar,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 3, p. 9-12; Idem, „Cronică plastică,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 5, p. 29; Idem, „Cazania lui Varlaam,” p. 1-5; Idem, „Academia Teologică „Andreiană”, în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 7, p. 4-8; Idem, „Cazania lui Varlaam în două ediții,” p. 32; Idem, „Copii după Cazania lui Varlaam,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 10, p. 11-15; Idem, „Catedrala,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 11, p. 3-13; Idem, „Isidor Todoran: BAZELE AXIOLOGICE ALE BINELUI. Sibiu, 1942. Pag. 134,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 5, p. 23-24; Idem, „Cronică plastică,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 5, p. 29; Idem, „Trei autografe ale Mitropolitului Teofil,” în *Viața Ilustrată*, anul XI (1944), nr. 7, p. 22-24; Liviu Galaction Munteanu, „Întâmpinarea Domnului,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 2, p. 6-7; Idem, „Mucenicul Gheorghe,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 4, p. 7-8; Idem, „Înălțarea Domnului,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 4, p. 12-13; Idem, „Arhanghelii Mihail și Gavril,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 11, p. 9-10; Idem, „Problema jidovească în România,” în *Viața Ilustrată*, anul V (1938), nr. 2, p. 5-8; Idem, „Regina Maria,” în *Viața Ilustrată*, anul V (1938), nr. 7-8, p. 3-4; Idem, „Criza tineretului nostru universitar,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 2, p. 8-11; Idem, „Ce se scrie de Paști,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 5, p. 4-6; Idem, „Nichifor Crainic,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 5, p. 12-14; Idem, „Dr. Nicolae Neaga: „N-AM VENIT SĂ STRIC LEGEA”. Sibiu 1940 (Seria Teologică). Pag. 274. Lei 120,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 5, p. 23; Idem, „Crăciunul,” în *Viața Ilustrată*, anul VII (1940), nr. 10, p. 6-8; Idem, „Bunavestire,” în *Viața Ilustrată*, anul IV (1937), nr. 3, p. 5-6; Idem, „Gânduri evanghelice,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 8, p. 5-7; Idem, „Betleemul,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 1, p. 3-5; Idem, „Protoiereul Ion Goron – la Academia Teologică,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 2, p. 5-6; Idem, „Noul Testament,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 2, p. 32; Idem, „Pr. Dumitru Călugăr: COPII DIN BIBLIE. Sibiu, 1940,” în *Viața Ilustrată*, anul VIII (1941), nr. 2, p. 21; Idem, „Postul Mare,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 1, p. 4-6; Idem, „Gânduri de Crăciun,” în *Viața Ilustrată*, anul IX (1942), nr. 10, p. 4-5; Idem, „În așteptarea Paștilor,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 4, p. 5-9; Idem, „Un exemplu și un îndemn,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 7, p. 1-3; Idem, „Slujbași și misionari,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 8, p. 1-2; Idem, „Badea Niță,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 8, p. 19-22; Idem, „Lume nouă,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 10, p. 9-10; Idem, „IZVOARELE VIETII CREȘTINE. Editura Asociației Preoților „Sf. Nichita”. Kolozsvár-Cluj 1943,” în *Viața Ilustrată*, anul X (1943), nr. 10, p. 30.

14 Arhiva de Istorie Orală a Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului din cadrul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței, interviu nr. 3588, realizat de către Iuliu-Marius Morariu, realizat în anul 2018.

Conștienți de relația dintre cei doi, Securiștii vor încerca să îi transforme pe fiecare în acuzatorul celuilalt. Prietenia lor, bazată pe respect reciproc și fortificată în credință, va rezista totuși. Invitați ca martori, fiecare în dosarul celuilalt, vor refuza să depună mărturie spre a se incrimina între ei. Părintele Ioan Bunea, care va lua și el calea închisorii își amintește cu privire la acest episod următoarele:

„La proces, ne-am văzut pentru ultima oară, cu Florea Mureșan, fostul meu coleg de facultate și prieten apropiat. Fusesse adus ca martor împotriva lui Liviu Munteanu. A fost demn, n-a recunoscut ceea ce apărea în declarație, afirmând categoric că este introdusă în text de către anchetator. A venit și peste el cumplita urgie, s-a prăpădit în penitenciarul de la Aiud. La căpătâi, are un stâlp cu un număr de identitate. Și atât!”¹⁵

CONCLUZII

Oameni de caracter și cu principii solide, Sfântul Liviu Galaction Munteanu și părintele Florea Mureșanu au fost legați și printr-o frumoasă prietenie. Refuzul de a deveni martori unul împotriva celuilalt vine să pecetluiască o relație de o viață și să vorbească generațiilor următoare de principii și valori. E susținut în același timp de colaborarea pe care cei doi au avut-o și de modul în care au știut să se susțină și să se ajute reciproc. La ceasul canonizării celui dintâi, când cel de-al doilea își așteaptă încă redescoperirea plenară, se cuvine meditat la aspecte precum acesta.

¹⁵ Ioan Bunea, *Memorial*, p. 131.